

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserter) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 12. julija 1901.

Politični oddelek.

Izseljevanje iz Kranjske.

Zadnje ljudsko štetje nam je z bengalično lučjo razsvetlilo, kako vsled vladajočih gospodarskih razmer nazaduje prebivalstvo na Kranjskem. Ljudsko štetje je pokazalo, da je mej vsemi avstrijskimi kronovinami prav dežela kranjska tista dežela, v kateri se je prebivalstvo v zadnjih desetih letih najmanj pomnožilo. To pa se ni zgodilo morda vsled tega, ker se je število porodov zmanjšalo, ampak zgodilo se je vsled tega, ker se ljudstvo trumoma izseljuje, deloma v Ameriko, deloma na Westfalsko. To silno, vedno množeče se izseljevanje je vzrok takemu nazadovanju prebivalstva, da jednacega ni zapaziti nikjer.

Priznati se mora, da je za mnogo kmetskih eksistenc imelo izseljevanje v Ameriko tudi dobrih posledic. Ljudje so v Ameriki kaj zaslužili. Iz Amerike je prišlo na tisoče denarja v našo deželo. Če bi ne bil prišel ta denar čez morje, bi bilo šlo na stotine kmetskih posestev na boben, mej tem ko je dognano in dokazano, da se je na primer v Beli Krajini prav vsled denarja, došlega iz Amerike, število eksekutivnih prodaj kmetskih posestev dokaj znatno skrcilo.

Toda izseljevanje je zadobilo tako obliko, da mora vse kroge navdajati z največjo skrbjo za prihodnost. V Ameriki je po sodbi nečega ondu bivajočega rojaka okrog 150.000 Slovencev, na Westfalskem jih je že blizu 30.000, v drugih tujih krajih posebno v rudnikih na Štajerskem in na Ogrskem jih je tudi mnogo tisoč. Skoro vsi ti so za slovenske dežele in za slovenski narod izgubljeni.

Zastopniki kmetskega prebivalstva so to silno izseljevanje gledali z neko ravnodušnostjo, ki je morala obuditi mnenje, da niti pojma nimajo o gospodarskem in

o narodnem pomenu izseljevanja. Mestni poslanec Lenarčič je moral v deželnem zboru opozoriti na to stvar, povzdigniti svoj glas v tej zadevi.

V dotični razpravi se je soglasno priznavalo pogubnost izseljevanja za državo in za deželo, in deželni predsednik baron Hein je obširno razkladal svojo misel, kako naj se omeji izseljevanje. Bistvo njegovih izvajanj je to, da se mora ustvariti velika industrija v deželi. Industrija daje zaslužka kmetu in delavcu. Industrija more plačevati večje mezde in vsled tega zadrži v deželi delavca, ki bi sicer šel v tujino. V industrijskih krajih se naseli veliko ljudi, ki konsumirajo kmetijske pridelke, vsled česar zamore kmetovalec prodati svoje pridelke in sicer za znatno boljšo ceno, kakor sicer. Industrija povzdigne občno blagostanje in z industrijo se omeji tudi izseljevanje.

To so misli barona Heina, katerim je pritrdil tudi Lenarčič. Tudi mi se popolnoma strinjamo s temi mislimi. Baron Hein sploh ni povedal nič novega. Te misli je Luckmann že razvijal v deželnem zboru v časih, ko na Kranjskem še nihče vedel ni, da pride kdaj baron Hein za deželnega predsednika v Ljubljano.

O tem ni nobenega dvoma, da bi velika industrija vse razmere premenila in sicer na bolje. Toda eksclenca baron Hein bi se ne bil smel omejiti na to, da je dal dober svet, ampak bi bil moral poseči malo globlje in povedati, kaj je vzrok, da industrije še nimamo, in da je tako silno težko jo ustvariti. Gospod baron Hein tega ni storil, in mi umejemo to, kajti moral bi bil izreči najostrejšo obsodbo nad državo.

Kranjska ima vse pogoje, da bi imeli veliko industrijo. Ozadje je jednemu večjemu trgovinskemu pristanu države, vodnih močij ima v izobilju, takisto zemeljskih zakladov ter cene delavske moči, in vender je industrija tako malo kakor v Bukovini, ki leži tam, kjer je svet s plankami zabit.

Kriva je tega država. Ta ni nikdar ničesar storila, da bi se razvila industrija. Zanimarjala je Trst, železnic

ni gradila, postopala je v fiskaličnem oziru prav po turško, slovensko prebivalstvo je tiščala v duševno temo, niti najpotrebnejših obrtnih in trgovskih šol mu ne privoščila, jedina realka v deželi zaprta je Slovencem, kmeta je pustila neusmiljeno odirati in sistematično proletarizirati, v tem ko je na pr. premog iz naših dežel pospeševal nemško industrijo.

To je vzrok, da nimamo industrije, in da je tako sila težavno, ustvariti tako novo podjetje, rajše tako industrijo, s katero bi se razmere obrnile na bolje tako, da bi se kolosalno izseljevanje vsaj omejilo. Šele kadar bo vlada odstranila, kolikor je v njenih močeh, te ovire, katerih sede baron Hein ni kriv, šele tedaj se bo začela razvijati industrija, prej pa ne.

Deželni zbor kranjski.

Seja dne 13. julija

V tej seji se je nadaljevala razprava o poglavju „deželna kultura“ letnega poročila deželnega odbora. Pri ti priliki je poslanec Povše pojasnil, kaj se je storilo za povzdigo mlekarstva. Poročevalec Lenarčič je to hvaležno priznal.

Pri poročilu o letnega poročila poglavja „Občinske stvari“ se je sklenilo: a) Deželnemu odboru se naroča poskrbeti primernim potom, da se župani in občinski tajniki teoretično in praktično izvezbajo v svojem uradnem poslovanju, ter cesarsko vlado naprositi, da povodom glavarstvenih uradnih dnij tak pouk po mogočnosti pospešuje; b) da v prihodnjem zasedanju predloži glede virilistov primerne spremembe občinskega volilnega reda.

Poslanec Višnikar je poročal o proračunu normalnošolskega zaklada za l. 1901. Potrebščina znaša 956.391 kron, pokritje 48.200 kron.

Občinska cesta iz Mirne peči v Dolenjo vas se je deloma uvrstila mej okrajne ceste, pogorelcem v Velikem Mraševem se je dovolilo 3000 kron podpore.

Seja dne 5. julija.

V tej seji se je po dolgi razpravi odobril računski sklep in proračun kmetijske šole na Grmu. Krški občini se je istotako po dolgi debati dovolilo 2000 kron podpore za mestno bolnico. Nadalje se je rešilo več prošenj. Mej drugimi se je dovolilo 600 kron podpore surovin-skemu društvu črevljarske zadruge v Ljubljani. Koncem seje je poslanec baron Schwegel podal od vseh treh strank podpisani predlog zastran pasivne volilne pravice deželnih služnikov.

Seja dne 9. julija.

V tej seji je poslanec baron Schwegel utemeljeval svoj predlog, naj deželnim uradnikom ne bo dovoljeno sprejemati mandate za deželni zbor.

Zbornica je potem odobrila proračun bolniškega in blazniškega zaklada, sprejela predlog, naj se za ustanovitvev domače lekarne v deželni bolnici dovoli 9000 kron,

rešila dolgo vrsto vsakojakih prošenj in nekaj cestnih zadev.

Zanimiva razprava se je vnela pri poročilu deželnega odbora o davkih. Poslanci baron Wurzbach, Luckmann, Hribar, Žitnik in Pfeifer so ostro bičali postopanje davčnih oblastev glede odmerjenja davkov. Deželni predsednik baron Hein je sicer davčno oblast branil, ali izrečenih pritožb ni mogel odreči.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Körberjevo ministrstvo počiva na svojih latorikah in se lahko z zadovoljstvom uda poletnemu počivanju, kajti tudi deželnozbornska kampanja je še dosti srečno iztekla. Sicer je tod in tam malo grmelo in se bliskalo, ali v obče se lahko reče, da je ta del deželnozbornskega zasedanja za Körberja ngodno iztekla. Najvažnejši izmed vseh sklepov, kar jih je bilo storjenih v tem zasedanju je gotovo sklep deželnega zbora češkega, s katerim se uvedejo v kmetskih občinah direktne volitve. Razmere v kmetskih občinah so take, da nihče ne mora vedeti in slutiti, kako volitve iztečejo. Mladočehi se boje, da utegnejo izgubiti precej mandatov na agrarce, ki so nekaka avantgarda fevdalnega princa Schwarzenberga in jako agilni, če prav sami ne vedo, kaj prav za prav hočejo.

Rieger o položaju na Češkem. — Stari Rieger je pred kratkim izrekel nekaj zanimivih mislij z ozirom na položaj Čehov. Povdarjal je, da je mladočeška stranka večinoma akceptirala Riegerjev program. Proti radikalcem, narodnim socijalistom, agrarcem in socijalnim demokratom stoje Mladočehi danes v istem razmerju, kakor so svoj čas stali Staročehi proti Mladočehom. Pri vsem tem strankarskem nasprotstvu pa vender upa dr. Rieger v češko bodočnost. Nad vse stavlja pridobitev, da je zmagal češki jezik. D-jal: „Ko sem bil še mlad, ni v Pragi izmed višjih stanov in inteligence nihče govoril češki. Vsakdo je mislil, da se dviga nad preprosti narod, ako nemški govori. Češčino je inteligenca zasramovala, dandanes pa govori celo plemstvo nemškega imena v svojih salonih češko. Kolika prememba“.

Balkan. — V balkanskih državah se gode čudne stvari. Turška vlada je začela v Macedoniji Bolgare strahovito preganjati. Prav tako počenja, kakor svoj čas v Bosni in v Bolgarski, kakor bi se bala velikih dogodb. To je umljivo, če se pomisli, da so se tudi macedonski odbori v Bolgarski začeli zopet gibati. Bivšega predsednika teh odborov Sarafova, je vlada z več njegovimi tovariši obtožila zaradi političnih umorov, ki so se zgodili v Bukareštu.

Francija. — Po razglasenju zakona zoper kongregacije je bil ves svet pripravljen na jako energičen protest rimske stolice zoper ta zakon, nič tacega se ni zgodilo. Papež je sicer bridko obžaloval, da je bil sklenjen ta zakon, ali zajedno je ukazal, naj se vse kongregacije zakonu podvržejo in naj zaprosijo za oblastveno avtoriziranje. Za vsako kongregacijo treba priznanja s posebnim zakonom, in je vsled tega pri sedanjih političnih razmerah prav dvomljivo, da bi parlament avtoriziral kako kongregacijo, izvzemši dobrodelne.

Nemčija. — Tretji nemški kancelar knez Hohenlohe je te dni nagloma umrl v Ragatzu v Švici. Pokojnik je bil rojen l. 1819. Že l. 1848. je postal nemški poslanik v Carigradu, l. 1866. je postal bavarski zunanji minister, l. 1874. pa poslanik v Parizu. Od l. 1885. do l. 1894. je bil cesarski namestnik v Alzaciji in Lotaringiji. od koder je prišel kot kancelar v Berolin, na katerem mestu je ostal do konca l. 1900. Kot kancelar je bil samo plašč cesarja in njegovih ukazov.